

Stavimo dijete u središte projekta

Francesc Bitlloch i David Altimir

Za sve vrtiće i škole koji žele ‘bezbolno’ prijelazno razdoblje za djecu, solidan i koherentan plan prijelaza iz jednoga u drugi odgojno-obrazovni stupanj je od ključne važnosti. Ovo se čini osobito teškim na mjestima u kojima su jaslice i vrtići sasvim različito organizirani od osnovnih škola, kao što je to slučaj u Francuskoj. O tome kako se nose s tim izazovima, govore nam Francesc Bitlloch i David Altimir¹.

U Francuskoj se djeca u dobi do 3 godine smještaju u različite odgojno-obrazovne ustanove. Jedna od mogućnosti za djecu u dobi od 2 do 6 godina su dječji vrtići pod nazivom ‘école maternelle’. Sa 6 godina djeca prelaze u osnovnu školu. U školi prvi razred ima indikativan naziv ‘Priprema’ (‘cours préparatoire’), što je samo po sebi naznaka promjene - one koja se već dogodila i one koja tek slijedi.

U ovom kontekstu, bresolska škola iz San Galdrica, u predgrađu Perpignana, ključnim smatra identifikaciju brojnih elemenata koji daju strukturu ovom našem projektu. To su uklapanje djeteta u novu odgojno-obrazovnu ustanovu, struktura heterogenih grupa i pedagogija. Projekt bi trebao počivati na zajedničkoj odgovornosti svih uključenih, prije svega djece, a zatim odgojno-obrazovnih djelatnika (odgajatelja i drugih stručnih profesija), te obitelji djece.

Kako ovi elementi mogu djetetu olakšati prijelaz iz vrtića u osnovnu školu?

Prvo što se čini bitnim, kako bismo na prethodno pitanje mogli odgovoriti, odnosi se na koncept ‘odnosa’. Škole bi za prvašice trebale na pravilan način organizirati vrijeme, mjesto i situacije učenja koje će djeci omogućiti učenje na prirodan način, u kojem djelovanje prati odgovarajuća verbalizacija.

Edukacijsko djelovanje treba pravilno odmjeriti, dobro obrazložiti i zatim o njemu razgovarati. Sve Bressola škole smatraju stoga da organizacija heterogene strukture razreda predstavlja dobru strategiju. U svakoj su grupi djeca različite dobi, od dvije do četiri dobne skupine. U početku je cilj

koristiti različit stupanj dječjih govornih vještina u istom okruženju, tako da vještine i sposobnosti neke djece postaju izvor znanja za drugu djecu. Nedavno smo otkrili da ovakva struktura rada također radikalno mijenja ostale parametre odgoja i obrazovanja, kao što su heterogenost i homogenost.

Grupe u kojima se miješaju djeca različite dobi, radikalno mijenjaju dječji dan. Tu starija djeca mlađima više nisu tek djeca koja rade 'ozbiljnije stvari', niti ona koja im se nekad rugaju u zajedničkoj igri na otvorenom. Niti mlađa djeca više nisu ona koja 'ništa ne znaju'. U dobno heterogenom okruženju svi moraju naučiti da su istovremeno mali, srednji i veliki u međusobnoj interakciji, te se moraju naučiti skromnosti i odgovornosti u svakoj od uloga.

Ali, iznad svega, ovakva heterogenost grupe mijenja radni dan odraslih. Više se ne može dogoditi da odrasli samo govore; trebamo znati i kako intervenirati u različitim grupama, bez previše ili premalo djelovanja, te na koje načine; kako razvijati vlastiti višedimenzionalni profil, koji je istovremeno prilagodljiv, kako bi svi mogli naći najbolji način da u njemu žive i sudjeluju.

Dobna heterogenost, također, proizvodi novu homogenost kroz pretapanje zajedničkih interesa. Kad djeca različitih godišta dijele zajednički interes ili zanimanje za 'projekt', ciljevi učenja mogu se provesti na čvršćim i bogatijim temeljima, jer su isprepleteni s drugim zadaćama poput solidarnosti, sudionništva, komplementarnosti djece i njihovog djelovanja. Sve je vrlo slično funkcioniranju društva u cjelini.

To je i razlog nezamjenjivosti ovakvih vrsta projekata. Rad u heterogenim grupama naglasak stavlja na proces i put koji treba slijediti kako bi se gradila nova znanja. Ovdje su i odrasli i djeca različitih godišta

neizostavni dio strategije koja sve stavlja u položaj učenja kroz smislene ponuđene prijedloge. Konačno, ovakva heterogenost jasnije i bolje otkriva pojedince i njihove potencijale. U ovom smislu to 'omekšava' razlike i prijelazne faze, te time olakšava tranziciju.

Ovakva vrsta projekta također zahtijeva mnogo dijaloga i razgovora među odraslima; drugim riječima - zahtijeva timski rad. Odrasli moraju osmisliti školu i 'putovanje' koje svako dijete mora proći, stoga je na njima da zajednički dogovore kako djeci organizirati prostor, vrijeme, strategije učenja i poučavanja i metode praćenja i procjenjivanja.

Prema našem iskustvu, postoji jasan kontrast između alata za procjenu koji se koriste za djecu u osnovnoj školi i onih koji se koriste za djecu predškolske dobi. Prvi se više fokusiraju na ishode učenja, a drugi više na ocrtavanje osobina ličnosti djeteta. Shvatili smo da, kako dijete odrasta, ovaj aspekt njegove individualnosti polako nestaje. Iz ovog razloga važan je dijalog i timski rad kako bismo izbjegli ovu vrstu proturječnosti.

Ispostavilo se da je usporedba ovih dviju radnih metoda i pripadajućih načina procjene najbolji način da se ostvari projekt kojem je individualnost djeteta u središtu. Ovakva usmjerenost na dijete radikalno mijenja našu školu i čini da se osjećamo dijelom cjeline. Sve ovo treba prezentirati obiteljima djece od prvog trenutka kad djeca uđu u školu, predstavljajući time i stil odnosa koji se njeguje među djecom. U tom smislu su, na primjer, roditeljski posjeti prilika da im se prezentira ova ideja na upečatljiv način. Obitelji posjećuju i razgledaju cijelu školu. Objasni im se kompletan odgojno-obrazovni projekt rada s djecom od 2 do 10 godina, jer je sam projekt najjasniji kad se predstavi kao cjelina.

Dijalog između škole i dječjih obitelji postoji i neophodan je, za cijelo vrijeme trajanja i sve godine djetetovog boravka u odgojno-obrazovnoj ustanovi. To je trajan proces u kojem slika o djetetu raste i napreduje paralelno s njim, a sve se odvija bez prekida koji bi mogli dovesti do radikalnih promjena ili suprotstavljenih očekivanja (rascjepa ovih sličica). Na primjer, još pamtim jednu majku koja je u školi bila predstavnica roditelja u Školskom odboru, te njezinu reakciju nakon sastanka na kojem se radila procjena: 'Ono što ste danas postigli je golemo! Sama činjenica da škola pita roditelje o čemu žele razgovarati na sastanku o praćenju i procjenjivanju, nešto je neuobičajeno i divno!'

Konačno, možda sve ovo možemo sažeti u jednu vodeću ideju - potrebu da poslušamo i čujemo djecu i međusobno jedni druge. To je nešto što svi mi - roditelji, odgajatelji, učitelji i pedagozi - moramo uvrstiti u vlastiti način ili stil odnosa s drugima, kako bismo bili dorasli odgovornosti da doista pratimo dijete u odrastanju. Kako je i Malaguzzi rekao: 'Djeca ne uče kako se ponašati i odnositi jedni prema drugima iz knjiga ili udžbenika; to nauče gledajući odrasle oko sebe.'

¹ Autori ovog članka već su 10 godina članovi Uprave privatne škole u Perpignanu, koja ima vrlo specifičan način rada, po čemu se kvalitetom izdvaja od ostalih. Isto vrijedi i za nekoliko drugih škola, kojima upravlja organizacija 'La Bressola'. U ovim školama djeca uče katalonski jezik kroz metodu *uranjanja* i uključuju katalonske kulture i jezika u francusku kulturu.

Francesc Bitlloch radi kao učitelj u školi *La Bressola de Sant Galdric*, Perpinyà/Perpignan (Francuska), a David Altimir kao učitelj u Barceloni u Španjolskoj.
fbitlloch@gmail.com
daltimir@rosasensat.org

